

Intuïtie als leidraad in tuin en kunst

Het was zo'n akkertje waarop van alles werd verbouwd dat even geen plek had op de rest van de landerijen van zorgboerderij De Vijfsprong. Net buiten het terrein van deze zorgboerderij, in de romantische bosrijke Achterhoek, hebben Jan Weijsenfeld (62) en Marianne Polhout (61) op dit stuk land een eldorado gecreëerd. De BD Pluktuin is hun ode aan intuïtie en schoonheid. *Tekst: Kitty Peetoom / Foto's: Marianne Polhout*

Marianne Polhout en Jan Weijsenfeld willen de BD-landbouw in de wereld zetten en in de wereld houden. Dat waren voor hen drie jaar geleden de belangrijkste redenen om met deze tuin te beginnen. Ze telen groenten, bloemen en kruiden voor hun klanten en gebruiken de tuin daarnaast als een soort 'openluchtcursusruimte'.

Jan en Marianne kennen elkaar van lang geleden. Beiden waren ze op diverse biologisch-dynamische boerderijen werkzaam. Nu zijn ze zelfstandig ondernemers. Ze huren ieder de helft van dit stuk land, een graspad verdeelt de akker in tweeën. Jan huurt bovendien nog eens 4000 vierkante meter elders. Met de Vijfsprong werken ze samen op het gebied van machines, mest, verkoopprijs en preparaten. Jan was onder meer tuinder op Bronlaak in Oploo, Kraaybeekerhof in

Driebergen en De Vijfsprong. Bij dat laatste bedrijf werkte hij 25 jaar. Marianne tuinierde op het BD-bedrijf van Willy Schilthuis in Nieuwe Wetering, van Ingemar Johansson in Noorwegen en op De Dijkhof in Driebergen. Hun wegen kruisten elkaar weer in 2010. Jan had door problemen aan zijn knie zijn werk als tuinder bij De Vijfsprong opgegeven. "Ik had nog wel een aansturende rol kunnen krijgen, maar daar ben ik te veel tuinder voor." Marianne, die na het tuinieren sinds 1983 vooral als vrij beeldend kunstenaar werkzaam was geweest, wilde weer terug naar de landbouw. "Ik wilde de verbinding met de natuur herstellen. Jan en ik hebben toen samen een aantal locaties bekeken." Het werd uiteindelijk het verloren akkertje van De Vijfsprong: 2000 vierkante meter, aan de rand van een oorspronkelijk beekdal. Ze bewerken het samen met een groep trouwe vrijwilligers. "Het is een mooi lapje grond dat goed te overzien is", zegt Marianne. "De bodem is fantastisch hier, heel makkelijk te bewerken. Bovendien is het delen van machines en van mest erg handig als je net voor jezelf begint."

Intuïtie

Uitbundig bloeiende bloemen, geurige kruiden en sappige groenten staan te blaken in de grond. Bezoekers die eenmaal op de tuin zijn geweest, zijn verkocht. Ze roemen de sfeer van de plek en genieten van de zorg en aandacht die beide tuinders aan de akker besteden. Marianne kweekt in de Pluktuin een keur aan bloemen en kruiden en laat haar kleurgevoel als schilder los op de kleurschakeringen en kleursamenhang in de boeketten die ze maakt. De vlakverdeling

van een tuin is niet anders dan die in een schilderij. Kunst betekent voor haar, behalve een manier om je uit te drukken, ook simpelweg 'schoonheid', zegt ze, en daar is Jan het roerend mee eens. Marianne: "Je wilt ook lekker eten. Je wilt als boer mooie gewassen produceren: mooie sla, mooie boontjes, mooie boeketten in mijn geval."

Dat gaat wat Jan betreft door tot op het niveau van spitten en vlakharken. "In mijn moestuincursussen besteed ik veel aandacht aan het spitten. Je kunt met penseelstreken toetsen aanbrengen op een schilderij, dat doe je met spitten ook. Je kunt een dikke plak op je spade nemen of de helft. Ze als dakpannen op elkaar leggen, een cadans daarin vinden, keer op keer. Dan heb je daarna minder werk met vlak-

harken. Dan verhef je het werk als het ware boven de driften. Als je puur op drift gaat spitten, dan wordt het land 'knollig'. Als je spit met het gevoel dat boven de driften staat, dan wordt het prachtig vlak."

Demotuin

Jan is een rijzige, zachtaardige tuinder pur sang. Het vak draagt hij over in zijn moestuincursussen, cursussen preparaten vervaardigen en lessen compost maken. Hij maakt bovendien jaarlijks voor De Vijfsprong alle biologisch-dynamische preparaten. Maar het zelf tui-nieren vindt hij minstens zo belangrijk. Het neemt het grootste deel van zijn tijd. Gezeten in de koffieket, samen met zijn compagnon

'Ze ontdekken hoe bijzonder de metamorfose is van het blad van een winterpeen – zo normaal en zo bijzonder tegelijk'

Marianne, vertelt hij: "Ik zie elk nieuw blaadje en ik hoor elke vogel. Ik moet uitkijken dat ik niet steeds stil zit om te kijken en te luisteren. De buizerds suizen soms langs me heen. Ik ben er wel eens met de auto achteraan gereden. Hij ging sneller dan zeventig kilometer per uur! En ik reed nog net niet de sloot in!"

Wat hem is opgevallen in de loop der jaren: "Ik ben een echte pop-liefhebber, maar ik luister steeds vaker naar Radio 4, klassieke muziek dus. Naarmate ik meer buiten op de tuin bezig ben, merk ik hoezeer het me raakt om bijvoorbeeld *Orfeo ed Euridice* van Gluck te horen. Mijn muziekkeuze wordt beïnvloed door het werken op de tuin. De harmonie in de natuur is wat mij diep beweegt."

Kleurschakering

Marianne staat al haar hele leven met één been in de landbouw en één been in de kunst. Ze is een kleine vrouw met een scherp observatievermogen. Ze volgde in de jaren tachtig een schildersopleiding bij Assenza in Zwitserland. Al een aantal jaren maakt ze de BD-Pluktuinkalender, waarin kunstzinnige foto's van koeien, tuin en aarde afgewisseld worden met de ideeën van boeren en BD-leraren over de biologisch-dynamische landbouw. "Kunst en landbouw zijn voor mij geen gescheiden werelden en dat zie je terug in die kalender. Het aandachtig kijken hebben kunstenaar en boer gemeen. Hoe groeit een plant, staat ze te nat, te droog, heeft ze genoeg zon of juist te veel?"

Observeren, zodat ieder haar eigen plek krijgt. Want elke plant heeft zijn eigen karakter. Vanuit het ene zaadje komt de plant met kracht naar boven, op de ander moet je weken wachten. De een neemt haar ruimte volledig in, de ander is wat bescheidener. Dat leer je voornamelijk door te kijken. Schilders en beeldhouwers moeten ook de hele tijd maar kijken. De vingeroefeningen die een kunstenaar nodig heeft om het vak te leren, moet een boer ook uitvoeren. Als je jarenlang ervaring hebt op een tuin, weet je precies wanneer je wat moet zaaien of planten."

Wezen

De D in de BD-landbouw heeft voor beide tuinders dagelijkse betekenis. Jan: "Dat je je niet beperkt tot het doen van je productie, maar dat je kwaliteit wilt en dat je dat bereikt door te werken met de dynamiek van de aarde en de kosmos." Marianne staat daar precies hetzelfde in. "Tijdens mijn cursussen 'flora schilderen' proberen we het wezen te pakken van één enkele bloem. Kijk, als je een bloem precies kan natekenen dan is dat wel knap, maar er is niks aan! Het is knapper wanneer je het wezenlijke van een plant kunt vatten in je schilderij of in je foto. Hoe groeit de plant, hoe beweegt hij zich?" Jan: "Dan ontdekken mensen hoe bijzonder de metamorfose is van bijvoorbeeld het

blad van een winterpeen. Zo normaal en zo bijzonder tegelijk." Marianne: "Door zo te observeren, ga je een verbinding aan met een plant. Als tuinder is dat vanzelfsprekend en noodzakelijk, maar ik merk dat veel jongere mensen soms niet weten hoe ze die verbinding kunnen vinden of krijgen. Voor mij is het echter een voorwaarde voor succes. Of het nu de natuur is, een mens of een schilderij: als je er verbinding mee hebt, kan het alleen maar goed gaan. Als wij geen verbinding maken met de tuin hier, zal het niet goed gaan. Als we het wel hebben, dan wel!" Ze lacht: "Nou, het groeit hier goed hoor!"

Fenomenologie

Rondom Jans deel van de akker staan hoogopgaande aardperen, ook wel topinamboers genoemd. Hij is helemaal verkocht sinds hij deze plant beter bestudeerde. Zijn ogen glinsteren wanneer hij erover vertelt: "De aardpeer is familie van de zonnebloem. Hij maakt grote worteltentakels, maar gaat zijn knol pas vormen als hij bloeit. Eerst gaat hij een relatie aan met de zon, met het kosmische, daarna pas kan hij dat wat hij in de wereld komt brengen, in de aarde vormgeven. Daar heb je die verbinding weer."

Na decennia als tuinder te hebben gewerkt, houdt Jan zich meer en meer bezig met wat een bepaald gewas hem te zeggen heeft. "Zo heb ik tónnen winterpostelein gesneden. Jaar in jaar uit zit je daar dan in al je eenvoud op je knietjes te blauwbekken. Zo'n simpel gewas kan jou vertellen hoe je kunt omgaan met die kou. Elk gewas heeft jou iets te vertellen, als je je ogen en oren maar open zet en je intuïtie gebruikt. Dat is fenomenologie. Ik vind het mateloos boeiend hoe fenomenologie zich beweegt op een ander niveau dan de bekende wetenschap."

Marianne vult aan: "Het intuïtieve wordt voor een kunstenaar heel vanzelfsprekend gevonden, maar het is voor ons ook in de landbouw es-

sentieel. Als kunstenaar kun je niet zomaar beginnen aan je schilderij, je beeld of je compositie en dat is voor een tuinder net zo. Je moet altijd éérs voelen, ervaren." Jan: "Intuïtie is voor mij mijn belangrijkste instrument. Ik kan met een bepaald doel naar de tuin komen en het pad oplopen, maar dan na 45 meter halt houden en weten: Nee, hier moet ik zijn vandaag." 🌿

BD Pluktuin

Marianne Polhout
en Jan Weijzenfeld
Reoordweg 2a
7251 JJ Vorden
www.bdpluktuin.nl

Grootte: 2000 m² + 4000 m²
Gewassen: grote diversiteit groenten, bloemen en kruiden
Overig: cursusprogramma, rondleidingen, productie van preparaten, bijen van de Odin imkerij, maandelijks aanschuiftablet met diner van eigen producten, koken voor groepen, BD-Pluktuinkalender. Marianne geeft daarnaast een cursus landschapschilderen op de mooiste plekjes in Europa (meestal aan het water voor het mooie licht). Ze maakt jaarlijks een kunstkalender met recent werk en verkoopt schilderijen (zie www.atelierdebark.nl).

Afzetkanalen: de Trio Pluktas met bloemen, groenten en kruiden via abonnementen; wekelijkse groente- en bloemenkraam op het erf bij de boerderijwinkel van De Vijf-sprong; wekelijkse groente-kraam aan de weg bij De Vijf-sprong; natuurvoedingswinkels in de ruime regio; de preparaten worden gemaakt voor zorgboerderij De Vijfsprong.